

Verlag Werkateller II Gebiedsagenda Wadden 2050

28 maart 2018 - Den Helder

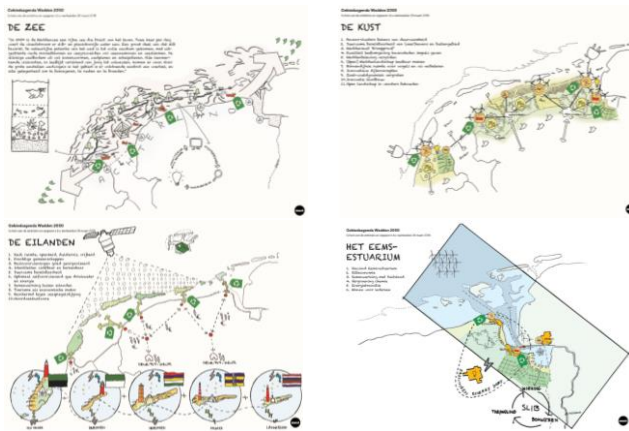
Werkatelier nieuws

Werkatelier II Gebiedsagenda Wadden 2050

Het theatergebouw De Kampanje in Den Helder vormde op 28 maart jl. het decor voor Werkatelier II van de Gebiedsagenda Wadden 2050. Een interactieve dag als vervolg op het eerste werkatelier van 23 november vorig jaar te Groningen. Lag toen het accent op het ophalen van zorgen en kansen, tijdens Werkatelier II stond de vertaalslag daarvan centraal. Een eerste Ambitiedocument, nadrukkelijk benoemd als werkdocument en bedoeld om te toetsen bij de aanwezige beleidsmedewerkers van overheden en belangenorganisaties. Om vervolgens gedurende de dag met elkaar op onderdelen verder aan te scherpen en aan de hand van 7 (sectorale) thema's de opgaven en oplossingsstrategieën te benoemen.

Doorpakken op de opbrengst van november

Hoe zien de gezamenlijk geformuleerde ambities voor het Waddengebied eruit? In de verschillende presentaties van het o.a. het projectteam werd de opbrengst van het eerste werkatelier zichtbaar. En kon gereageerd worden op geformuleerde ambities of uitdagende stellingen.

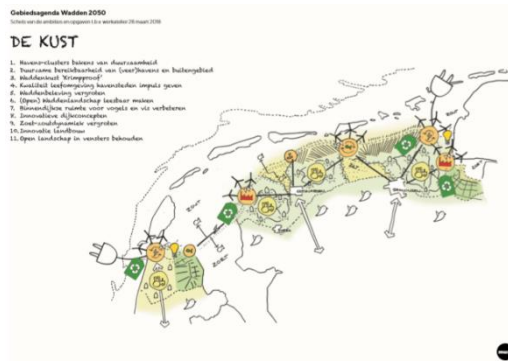
De Waddenkust

Max van Gils nam de deelnemers mee in de rondgang langs de drie provincies. Tijdens deze regionale consultaties vanuit het projectteam, is aan de hand van zeven hoofdpogaven ingezoomd op de vraag hoe ieder daar vorm aan wil en kan geven. De trots op het gebied is een verbindend element in deze uitdaging.

“Nieuwe energie voor de waddenkust door het draaien van het perspectief naar de zee en meer de verbinding te zoeken.”

De dijk zelf is een concrete opgave. Die is nu monofunctioneel en zou anders (multifunctioneel) ingericht moeten worden. De havens Den Helder en Eemshaven liggen gunstig geïmponeerd als het gaat om energietransitie. Op basis van de ambitie legde Max de zaal drie stellingen voor.

Stelling 1 De dynamiek tussen Kust en Zee vergroten betekent natuur binnendijks de ruimte bieden, maar tegelijk buitendijks ook ruimte voor Cultuur en Beleving te realiseren.

Iets meer dan 50% was het met deze stelling eens. Angst om (weer) meer gebieden te verliezen aan visserij of de mening dat dynamiek niet per se door een dergelijke koppeling tot stand komt, was voor een aantal de reden om tot 'oneens' te besluiten.

Stelling 2 In vensters wordt minimaal evenveel energie opgewekt als verbruikt

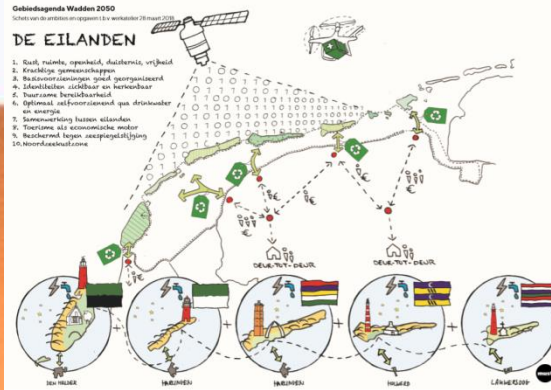
Met deze stelling waren zo'n 14 mensen het eens en 3 personen gaven aan daar neutraal tegenover te staan. De helft van het publiek was het hier niet mee eens:

- We moeten de Waddenzee openhouden, het is een van de weinige plekken in Nederland waar dat nog zo is. Hou dat zo! Energie kan je transporteren: wek dat elders op.)
- Nederland heeft veel energie nodig voor flinke energietransitie. Deze plek is zo puur en ongelooflijk mooi, met ongerept landschap: behoudt dat, juist in die vensters. Wees zuinig op wat je hebt en ontwerp langs die lijn.
- Energieopwekking en open landschap kan best samen. Het gaat niet altijd om windmolens. Geothermie kan veel potentie hebben en kan onzichtbaar zijn. Behoud het open landschap en streef er tegelijk naar dat iedereen zijn eigen energie opwekt.

Stelling 3: monofunctionele dijken moeten verboden worden

Hier was sprake van fiftyfifty. De wens om te kunnen vertrouwen op vooral veilige dijken was de belangrijkste reden om het met deze stelling oneens te zijn. Hoewel multifunctioneel wel de toekomst is, blijkt het kostenplaatje voor nu nog een belemmering. De 'eens'-stemmers vinden het zonde om een dijk alleen als hoogwaterbescherming te gebruiken als deze ook als fietspad of bij energie opwekking ingezet kan worden.

De Waddeneilanden

‘In 2050 zijn de Waddeneilanden van Wereldklasse met prachtige typisch eilander landschappen, bijzondere natuurwaarden, mooie dorpen, kwalitatief goede voorzieningen, sociaaleconomisch welvend. Werelderfgoed, gelegen aan de Waddenzee.’ Deze ambitie die door Aletta Kalma werd toegelicht, stelt de eilanden ook voor verschillende opgaven:

- Leefbaarheid: basisvoorzieningen op orde, toekomstbestendig en goed georganiseerd
- Duurzaamheid: de eilanden zijn in 2050 zelfvoorzienend voor energie, waar mogelijk voor water en voedsel
- Bereikbaarheid van de eilanden: de vaargeul is de levensader. Een goede bereikbaarheid is nodig voor behoud van de leefbaarheid
- Digitale bereikbaarheid, nodig om aantrekkelijk te zijn
- Klimaatbestendigheid: de zeespiegel stijgt, steeds vaker clusterbuien en droogte. De veiligheid van de bewoners en bezoekers heeft aandacht nodig
- Werkgelegenheid: verbreding, divers aanbod, benutten van kracht die je hebt
- Natuur: de natuur op de eilanden maakt integraal onderdeel uit van het bredere ecosysteem
- Identiteit: elk eiland heeft haar eigen identiteit, zichtbaar in gebruiken/tradities, architectuur, landschap, eilanderproducten. Die willen we behouden en beschermen, maar ook benutten voor ontwikkelingen.

“Visserij en landbouw dragen fors bij aan de werkgelegenheid op de eilanden. Net als de zeevaartschool. Dat wordt wel eens vergeten. Pas op voor een eenzijdige economie die drijft op toerisme, er zijn echt nog andere pijlers als het gaat om werkgelegenheid. Texel is met Noord Holland de graanschuur van Amsterdam!” – Burgemeester Uitdehaag.

Een uitgebreide reactie werd gevraagd van Michiel Uitdehaag, burgemeester van Texel. Hij gaf aan dat veel van deze vraagstukken al langer spelen; er is bijvoorbeeld al meer aanbod van werk dan dat er mensen op de eilanden wonen. Hij benadrukte tevens dat werkgelegenheid op de eilanden om meer draait dan alleen toerisme.

Als het gaat om leefbaarheid vindt Uitdehaag het belangrijk om verschillende invalshoeken mee te laten wegen: “Extra huizen bouwen kan, maar de kans bestaat dat niet al die nieuwe huizen bezet gaan worden doordat bewoners wegtrekken van de eilanden. En dat we dus met minder mensen hetzelfde werk moeten doen. Dus zet niet alleen in op extra huizen maar vooral ook op innovatie om met minder mensen hetzelfde werk te verzetten.”

De Waddenzee

Als het op de Waddenzee aankomt, zijn we eensgezind over de doelstellingen: primair natuur en open landschap. Maar wat is er voor nodig om die ambities in de praktijk te realiseren? Barbara Holierhoek toetste de meningen over een aantal mogelijke maatregelen aan de hand van vijf vragen:

1. Willen we knutselen aan de Waddenzee? Bijvoorbeeld zeegrasvelden aanleggen, platte oesters terugbrengen.
2. Stel, mijnbouw heeft geen tot weinig negatieve effecten op de Waddenzee natuur. Vinden we mijnbouw dan acceptabel?
3. Zit visserij in haar huidige vorm de natuurambitie in de weg?
4. Passen jetski's en snel-taxi's binnen de ambitie van de Waddenzee?
5. Verdient baggeren dat het natuurlijk geulenverloop volgt de voorkeur?

Ook hier weer grote verschillen in de hoeveelheid groene kaarten die omhoog gingen. Kijk voor de reacties en argumenten bij de 'Inzichten van thematafel Natuur van Wereldklasse', verderop in dit verslag.

Eems-Dollard

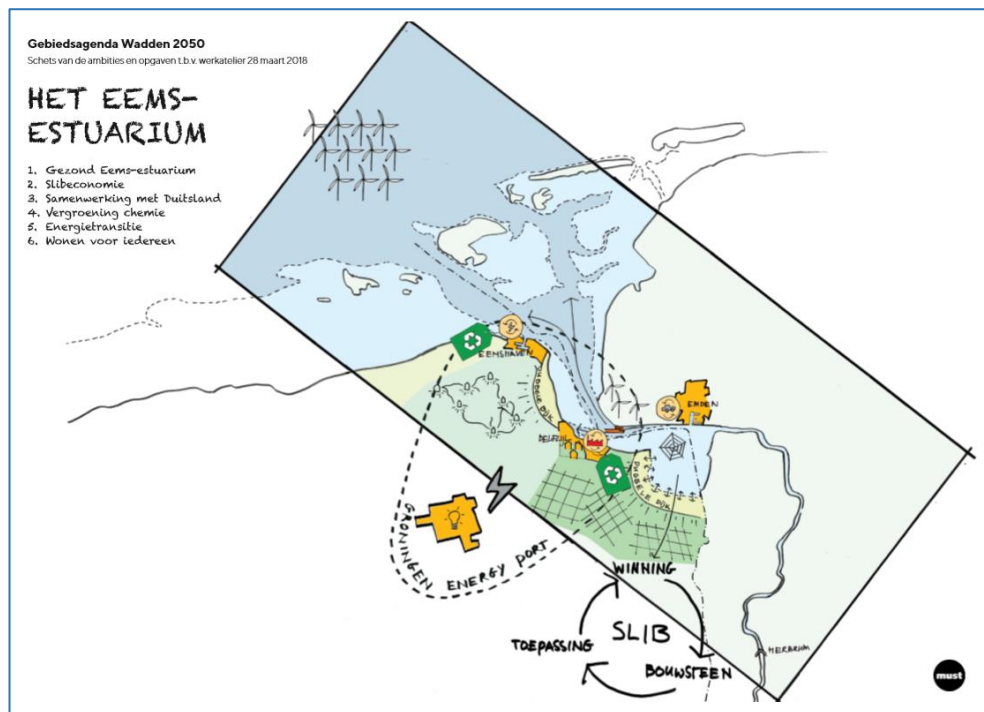
“Hoe het programma Eems-Dollard door overheden, bedrijfsleven en natuurorganisaties gewerkt aan de uitvoering daarvan. “Hoe kunnen het programma ED2050 en de Gebiedsagenda 2050 elkaar versterken bij het realiseren van de ambitie?” Over leren in de praktijk, vanuit het proces.

Bart van der Kolk schetste de logische samenhang tussen Eems-Dollard en de Gebiedsagenda Wadden 2050 als het gaat om financiering, samenwerking met alle partijen, opschalen en juridische knelpunten.

Door Irene van Dorp, projectleider Economie en Ecologie in balans, werden de raakvlakken en succesvolle werkwijze toegelicht.

Irene: De aanpak van Eems-Dollard is gebaseerd op het programma Economie en Ecologie in balans. Daarin bleek dat een dialoog aan de voorkant vanaf de start en tijdens het proces in veel gevallen winst oplevert voor alle partijen. Rode draad in samenwerking is gezamenlijke kennisopbouw. Hierdoor voer je geen gesprek meer op basis van standpunten, maar ga je vanuit gezamenlijke kennis en een opgebouwde vertrouwensrelatie het gesprek over belangen aan. En dat werkt, volgens Irene.

“Vanaf de start een open dialoog met elkaar voeren is essentieel om tot resultaat te komen. Kijk naar Vopak. Omdat ze al heel vroeg en zorgvuldig in gesprek zijn gegaan met de Waddenvereniging, heeft Vopak zich zonder moeizame procedures kunnen vestigen en een grote olieopslag aan de rand van de Waddenzee kunnen realiseren.” – Irene van Dorp

Het programma Eems-Dollard 2050 is volop in uitvoering, maar loopt daarbij aan tegen wetgeving, financiering. Via de gebiedsagenda kunnen sommige van die belemmeringen worden weggenomen en beleidsmatig geborgd worden. Denk daarbij aan de ambitie voor een meer dynamische kustzone binnen- en buitendijks.

Gebiedsagenda Wadden 2050, stand van zaken en planning

Nathalie de Koning, opvolgster van Willem Kattenberg als projectleider van de Gebiedsagenda bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, praatte de zaal bij over de activiteiten sinds het vorig werkatelier.

Wat is er gedaan?

- Er is een eerste opzet gemaakt voor de conceptagenda. Een werkdocument, waarin “Strategieën en opgaven” worden benoemd
- De input van het vorig Werkatelier is vertaald in nieuw kaartmateriaal van de deelgebieden
- Er is en wordt in nauwe samenspraak met het Regiecollege Waddengebied gewerkt aan een aantal discussiepapers

Wat gaan we nog doen?

1^e helft 2018:

- Opleveren discussiepapers met advies RCW
- Opstellen van een Concept Gebiedsagenda
- Ronde van ambtelijke consultatie

2^e helft 2018

- Werkatelier III
- Vaststellen eindconcept op ambtelijk niveau
- Bestuurlijke consultatie vaststelling Gebiedsagenda
- Bestuurlijke conferentie
- Ondertekening Gebiedsagenda door besturen
- Verwachte vaststelling Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

“Het wordt steeds spannender naarmate we verder in het proces komen en thema’s met elkaar worden geconfronteerd. Wat past en waar schuurt het? Zoals bij natuurontwikkeling en economische ontwikkeling tegelijk. Maar ook het concretiseren van maatregelen zal zaken op scherp zetten want wat kan je wanneer gaan doen met elkaar, wat kost het en wie betaalt het?”
Nathalie de Koning

Lunch

Werksessies op 7 thema's

Natuur van wereldklasse 	Een leefbaar Waddengebied
Landschap en cultuurhistorie 	De Wadden duurzaam bereikbaar
De Wadden veilig en klimaat bestendig 	Naar een duurzame Waddeneconomie
Energietransitie 	<p>Na de lunch uiteen in werksessies aan de hand van 7 thema's. In de bijlage is per werksessie de opbrengst samengevat.</p>

